

Keeleprogramm 2021-2024

Tulemusvaldkond	Eesti keel ja eestlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Tagada eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamine, uurimine, arendamine ja kaitse ning sellega eesti keele säilimine läbi aegade.
Valdkonna arengukava	Eesti keele arengukava 2011-2017 (2020). 2020.a detsembri seisuga Riigikogus arutamisel „Eesti keele arengukava 2021–2035“

Programmi eesmärk: eesti keel on arenenud kultuur- ja suhtluskeel ning Eestis väärtustatakse mitmekeelsust.

Programmi kogueelarve

	2021	2022	2023	2024
	RES 2021-2024			
Programmi kogukulud (tuhandetes eurodes)	5 601	5 604	5 604	5 604

* kuludes ei ole arvestatud amortisatsiooni ja finantstehinguid

Olukorra lühianalüüs

Positiivsena saab märkida, et nii gümnaasiumi kui ka põhikooli eesti keele lõpueksami tulemused on pikas perspektiivis paranenud. Viimastel aastatel on kasvanud ka nende osakaal, kes saavutavad eesti keele kui emakeele riigieksamil 80 ja rohkem punkti, ning vähenenud nende lõpetajate osakaal, kelle tulemus on alla 20 punkti. Võõrkeelte oskus (nii inglise, vene kui ka saksa keele oskus) on Eesti 15–74-aastaste täiskasvanute seas viimase kümne aastaga oluliselt paranenud.

Eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal on järk-järgult kasvanud. Eesti tööjõu-uuringu andmetel on nende eesti keelt oskavate mitte-eestlaste osakaal, kelle kodune keel pole eesti keel, 70%. Ainult kodukeele oskusega on 18,5% ehk ca 59 000 mitte-eestlastest. Ka selle grupi võõrkeelte oskus vajab tähelepanu. Noorimas uuritud vanusegrupis (16–24) on inglise keele mitteoskajaid eestlaste hulgas vaid 4%, venelaste hulgas aga rohkem kui iga neljas (27%).

Eesti keele õpe välismaal või selleks võimaluste loomine Eestis on oluline nii tagasipöördumise motivatsiooni loomiseks-hoidmiseks kui selleks, et tagasipöördujail oleks lihtsam Eesti koolis hakkama saada. Suure välja- ja tagasirände tõttu on vaja üha rohkem tähelepanu pöörata eesti keele kui esimese ja kui teise keele õppe pakkumisele nii väljaspool Eestit kui ka Eestis. On äärmiselt oluline hoida välismaal elavate eestlaste eesti keele oskust ja pakkuda keeletuge tagasipöördujatele, et hargmaiste laste jaoks oleks loodud kõik võimalused kasvada eestlasteks.

Olulisemad programmi (arendus)tegevused 2021-2024 aastal:

- Toimub eesti keele uurimine, keelekogude arendamine ja mainekujundus. Arendatakse Sõnaveebi ja Terminiveebi keelehooldussüsteemi ja e-keelenõustamist. Arendatakse terminoloogiavõrgustikku, toetatakse oskuskeele arendamist ja terminitööd.
- Luuakse tingimused eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja väärtustamiseks haridussüsteemis, sh eestikeelsete kõrgkooliõpikute väljaandmine, keelega seotud üleriigiliste võistluste korraldamise toetamine. Igal aastal ilmub kuni 10 kõrgkooliõpikut, mis aitavad muu hulgas kinnistada eesti erialasõnavara ja terminoloogiat.
- Luuakse täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe ühtne juhtimissüsteem. Toetatakse eesti keele kui teise keele ja üldhariduskoolide aineõpetajate täiendõpet. Valmistatakse ette ja korraldatakse 4 korda aastas eesti keele eksameid kõigil keeletasemetel (A2-C1) vähemalt neljas linnas. Eesti keele tasemeeksami edukalt sooritanuile tagastatakse keeleõppekulud riigieelarvest. Alustatakse elektrooniliste eesti keele kui teise keele testide loomist täiskasvanutele.
- Luuakse riigi avaliku sektori masintõlketehnoloogia, mis koondab kõik avaliku sektori tõlked ning muudab avaliku sektori valdkonna tekstide tõlkimise kiiremaks, kvaliteetsemaks, terminoloogiliselt ühtlasemaks ning efektiivsemaks.
- Jätkatakse eesti keele e-õppe arendustega nii täiskasvanutele mõeldud e-kursuste loomisel kui ka alushariduses kui ka üldhariduses õppivate laste eesti keele õppe toetamiseks.
- Toetatakse keeleõpet eestlaste kogukondades mitmetes riikides asuvates üldharidus- ja pühapäevakoolides, seltsides, lasteaedades, mudilasringides ning keelekursustel ja Üleilmakooli tegevusi. Toetatakse eesti keele ja kultuuri õpetamist rohkem kui 30 erineva riigi kõrgkoolis (eesti keelt õpetab väljaspool Eestit u 100 õpetajat ja 50 lektorit).
- Edendatakse mitmekeelsust Eestis. Toetatakse varajast võõrkeeleõpet ning teise võõrkeele õpet. Laiendatakse võõrkeeleoskuse hindamise võimalusi, tunnustatakse edukaid keeleõppeprojekte.

Programmi mõõdikud ja sihttasemed

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
			sihttase				
Siht- ja sidusrühma hoiakud eesti keele suhtes.							
Uuringus osalejate määr, kes on nõus väitega, et eesti keel on:							
... eestikeelse kultuuri lahutamatu osa (% vastanutest)	-	Ei mõõdetud	-	-	-	93	-
... vajalik Eestimaal elamiseks ja töötamiseks (%)	-	Ei mõõdetud	-	-	-	90	-
... osake eestimaalaseks olemisest (%)	-	Ei mõõdetud	-	-	-	89	-
Meede 1. Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine							
Eesmärk: Toetada eesti keele jätkusuutlikku arengut eesti keelt emakeelena kasutajate seas.							
Gümnaasiumiõppimise omandanud noorte eesti keele kui emakeele:							
...lõpueksami keskmine tulemus punktides (maksimaalne 100)	63,5	63,7	≥64	≥64	≥64	≥64	≥64
...lõpueksamil 80 või enam punkti saanud õpilaste osakaal (%)*	19,6 (17,4)	20,9 (19)	20	20	20	20	20
...lõpueksamil 20 või vähem punkti saanud õpilaste osakaal (%)*	0,14 (0,42)	0,19 (0,4)	0,26	0,26	0,26	0,26	0,26
Elektrooniliste keele- ja keelehooldeallikate tuntus ja kasutatus laieneb (keelenõuandepöördumiste arv)	8024	7659	-	-	-	10 000	10 000
Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides							
Eesmärk: eesti keele õppimise võimalused välismaal on paranenud, eestlaste huvi eesti keele õppimise vastu püsib.							
Väliseestlaste osalus eesti keele õppes ja päevadel Eestis ja välismaal (inimeste arv aastas)**	3823	4046	4400	4600	4800	5000	5000
Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine							
Eesmärk: Parandada ja laiendada Eesti muukeelse elanikkonna eesti keele oskust.							
Eesti keele tasemeeksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	56,4	57,4	55	55	55	55	55
B1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	67,2	69,2	63	63	63	63	63
B2 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	44,3	41,5	38,6	38,6	38,6	39	39
C1 tasemel eesti keele eksami sooritanute osakaal eksamil käinutest (%)	32,6	26,2	33	33	33	33	33
Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine							
Eesmärk: Tõsta Eesti elanike motivatsiooni õppida erinevaid keeli, mitmekesistada võõrkeelte õpiviise, õpikohti ja keelte valikut. Parandada keeleõppe kvaliteeti (sh keeleoskuse hindamise kvaliteeti) nii formaalses kui ka mitteformaalses õppes.							
Võõrkeele riigieksami sooritanud noorte osakaal (%), kes on saavutanud võõrkeele riigieksamil vähemalt B2-keeleoskustaseme***	67 kõik/71,7 stats	63,8 kõik/67,8 stats	72	72	73	73	73

* Statsionaarne õpe, lõpetajate koguarvust. Sulgudes kõik õppevormid.

** Näitaja sisse on arvestatud nii välismaal HTMi toel keelt õppivad lapsed kui ka väliskeelepäevadel osalenud. Sihttasemed alates 2018 muudeti ära rahvuskaslaste programmi vahearuande ja uue perioodi (2018-2020) kinnitamisega valitsuses.

*** K.a rahvusvaheliste keeleeksamite tulemused, arvestatud on statsionaarse õppe lõpetanute tulemusi. Sihttasemed muudetud, vt täpsemalt seletuskirjast.

Programmi meetmed, tegevused ja rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

Meede/ Tegevus/ Tulemus	2021	2022	2023	2024
Meede 1. Eesti keele jätkusuutlikkuse tagamine				
Tegevus 1.1. Eesti keele uurimine, keelekogude arendamine ja mainekujundus	1 753	1 753	1 753	1 753
<i>Tulemus: tagatud on kirjakeele ühtsus, üldarusaadavus, asja- ja ajakohasus, toimib oskus- ja teaduskeele arendamine, eesti keele uurimine ja keelekogude arendamine, samuti ka keeletehnoloogilise toe, keelekorraldusvahendite ja keelenõu arendamine, välja on antud keeleauhinnad. On toetatud hõimurahvaste kultuuri ja keele säilimist.</i>				
Tegevus 1.2. Tingimuste loomine eesti keele valdamiseks, kasutamiseks ja väärtustamiseks haridussüsteemis	529	521	521	521
<i>Tulemus: õpilastele ja õpetajatele on loodud võimalus osaleda koolivälistes keelega seotud tegevustes (olümpiaadid, keelelaagrid, keelepäevad, keeleauhindade valimine ja üleandmine, võistlused jms), igal aastal on välja antud kuni 10 oskussõnavara kinnistavat kõrgkooliõpikut, vähemalt 600 osalejat võtab igal aastal osa keelepäevadest. Erivajadustega inimeste keeleõppe võimalused on paranenud ja eesti keele piirkondlike erikujude õpe koolieelsetes lasteasutustes ja koolides on säilinud vähemalt samal tasemel.</i>				
Tegevus 1.4. Järelevalve teostamine keeleseaduse täitmise üle	462	462	462	462
<i>Tulemus: Nii avalik kui ka ametlik keelekasutus on korrektne. Järelevalvemenetluse maht on orienteeruvalt 2500 kontrollakti aastas. Järelevalve tulemusena peab rikkumiste osakaal aasta-aastalt vähenema.</i>				
Meede 2. Eesti keele õppevõimaluste loomine väliseesti kogukondades ja välismaa kõrgkoolides				
Tegevus 2.1. Eesti keele õpetamise ja säilitamise toetamine väliseesti kogukondades (Rahvuskaaslaste programm 2014-2020)	835	835	835	835
<i>Tulemus: eesti keele õppimisvõimalused välismaal säilivad ning eesti lastel on võimalik õppida eesti keelt ja kultuurilugu vähemalt varasemas mahus, välismaal eesti keelt ja kultuuri õpetavad õpetajad pääsevad Eestis toimuvatele koolitustele, toetatakse Eesti päritoluga noorte õpingute jätkamist Eesti kõrg- või kutsehariduses, e-õppe võimaluste toel saavad eesti keele õppes osaleda ka hajaeestlased.</i>				
Tegevus 2.2. Eesti keele ja kultuuri akadeemilise välisõppe korraldamine	575	575	575	575
<i>Tulemus: Välismaa õpetuskeskustes jätkavad tööd kümme lektorit.</i>				
Meede 3. Eesti keele kui teise keele õpetamise tagamine ja õppe toetamine				
Tegevus 3.1 Eesti keele kui teise keele õppimisvõimaluste parandamine	574	584	584	584
<i>Tulemus: Eesti keele tasemeeksamite ettevalmistus, korraldamine ja arendamine, keeleõppekulude hüvitamine.</i>				
Tegevus 3.2. Eesti keele kui teise keele õppimisvõimaluste pakkumine avalikus sektoris	264	264	264	264
<i>Tulemus: Aastal 2021 on toetust saanud ja eesti keele tasemekursustel osalenud 50 haridusvaldkonna töötajat.</i>				
Meede 4. Võõrkeeleoskuse ja mitmekeelsuse toetamine				
Tegevus 4.1. Võõrkeelte õppe toetamine	234	234	234	234
<i>Tulemus: Toetatud on varajast võõrkeeleõpet ja laiemaid teise kohustusliku võõrkeele valikuid. Edendatud on võõrkeeleõpetajate omavahelist koostööd ja tugevdatud võõrkeeleõpetaja ameti mainet. Läbi on viidud Euroopa keeleõppe tunnuskirja konkurss. Eestis on võimalik sooritada lisaks varasematele rahvusvahelistele võõrkeeleeksamitele ka soome keele eksamit. Eesti koolid osalevad CertiLingua programmis ja omistavad õpilastele CertiLingua sertifikaate.</i>				
Tegevus 4.2. Mitmekeelsuse toetamine	204	204	204	204
<i>Tulemus: Õpetajad lähtuvad õpetamistöös Euroopa keeleõppe raamdokumendist ning kasutavad Euroopa keelemappi. Eestis on levinud teadmine Euroopa Nüüdiskeelte Keskuse tööst, seal valminud materjalidest ja töövahenditest. Toetatud on viipekeele õpet.</i>				
Tegevus 4.3. Võõrkeelte alaste uuringute läbiviimine	170	170	170	170
<i>Tulemus: Eesti osaleb rahvusvahelistest keelevaldkonna uuringutes ja koostöös.</i>				
KULUD KOKKU	5 601	5 604	5 604	5 604

Andero Adamson

Keeleosakonna juhataja